

Arbeids- og sosialdepartementet
postmottak@asd.dep.no

Vår ref: RPU
Vår dato: 08.02.2019
Deres ref: 18/3379
Deres dato: 09.10.18

Høringssvar – Høringsnotat om krav til opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg – Jussformidlingen

1. Innledning

Vi viser til høringsnotat datert 09.11.18, hvor det bes om høringsinstansenes høringssvar.

Slik Jussformidlingen forstår høringsnotatet, foreslår arbeids- og sosialdepartementet en rekke innstramminger i reglene for rett til barne- og ektefelle tillegg (forsørgertillegg). Formålet med forslagene er ifølge departementet å begrense velferdsekspport, samt å stramme inn på offentlig støtte til foreldre som sender sine barn til land hvor de utsettes for tvang og omsorgssvikt, med den hensikt å forebygge slike handlinger. Departementet ønsker å realisere formålene blant annet ved å stille krav om opphold og bosetting i Norge for barn og ektefelle som det mottas forsørgertillegg for, samt innføre eksportforbud for forsørgertillegg til mottakere av alderspensjon og uføretrygd som er bosatt utenfor EØS-området.

Jussformidlingen tilbyr gratis rettshjelp og gratis juridisk bistand til privatpersoner, og vi gir bistand uavhengig av bosted og personlig økonomi. Trygderett og arbeidsrett er to av våre prioriterte områder, og vi blir kontaktet daglig av personer med behov for bistand innenfor disse rettsområdene. Flere av våre klienter har sin inntektskilde i Norge, men har familie som er bosatt i utlandet. Vi er godt kjent med problemstillingene denne gruppen står overfor i møte med norsk arbeidsliv og offentlige stønadsordninger.

På bakgrunn av våre erfaringer ønsker Jussformidlingen å benytte anledningen til å knytte noen bemerkninger til departementets høringsnotat.

2. Vedrørende høringsnotatets formål

Departementet skriver i sin innledning at formålet med forslagene er å begrense velferdsekspport, samt å stramme inn på offentlig støtte til foreldre som sender barn til land hvor de utsettes for tvang og omsorgssvikt, og på denne måten søke å forebygge slike handlinger.

Jussformidlingen er i utgangspunktet positive til tiltak som har som mål å kontrollere hva velferdsytelsene går til slik at fellesskapets ressurser blir brukt effektivt og går til de som trenger det mest. Vi mener derimot at uttrykket «velferdsekspport» er et begrep med uheldige konnotasjoner, og som gir assosiasjon til at ytelser blir misbrukt og at mottakerne ikke har

gjort seg fortjent til disse ytelsene. Vi etterspør derfor et mer passende uttrykk for departementets formål – nettopp å regulere, sikre og kontrollere at velferdsordningene går til velbegrunnede tiltak.

3. Vedrørende høringsnotatets punkt 4.3 om unntak fra vilkår om opphold i Norge

Departementet skriver i *punkt 4.3* at regelen ikke bør gjelde unntaksvis, men at det bør åpnes for kortere opphold utenfor Norge. Akseptabel lengde på utenlandsopphold er satt til tre måneder, og er begrunnet med at det samsvarer med lengden på utenlandsopphold uten at opplæringsplikten bortfaller og er i tråd med dagens regler for barnetrygd.

Jussformidlingen er enig i at unntaket på tre måneders opphold i utlandet er en naturlig avgrensning av retten til barnetillegg, sett hen til departementets begrunnelse.

Vi stiller oss imidlertid spørrende til at samme begrunnelse benyttes for å begrunne et unntak på tre måneders opphold i utlandet for bortfall av ektefelletillegg. Hensyn knyttet til opplæringsplikt og dagens regler for barnetrygd gjør seg ikke gjeldende for en ektefelle det mottas forsørgertillegg for. Vi etterlyser derfor en begrunnelse for hvorfor ektefelletillegg skal bortfalle ved opphold i utlandet i mer enn tre måneder.

Jussformidlingen bemerker at voksne personer ofte vil ha større behov for å reise over lengre tidsrom til utlandet, enn barn. Dette for eksempel i forbindelse med sykdom eller dødsfall i familien, eller andre lignende krisesituasjoner. En så firkantet regel som her foreslås, vil derfor kunne ramme personer i sårbare situasjoner.

4. Vedrørende høringsnotatets punkt 4.4. om folkerettslige og konstitusjonelle rammer

Departementet vurderer i *punkt 4.4.* om forslagene er innenfor rammene av barnekonvensjonen og Grunnloven. Jussformidlingen mener at utvalget ikke i tilstrekkelig grad har vurdert hvilke konsekvenser endringsforslagene vil ha for barna som rammes av endringene.

Jussformidlingen mener at departementet overser et viktig aspekt i vurderingen av hva som er barnets beste. Ved å innføre de foreslåtte begrensningene vil muligheten en forsørger har til å forsørge sitt barn bli innskrenket, som igjen vil redusere barnets økonomiske og sosiale trygghet.

I den forbindelse er det viktig å merke seg at vilkåret om å være forsørger i disse tilfellene er oppfylt, og at ytelsen faller bort på bakgrunn av bostedet til mottakeren.

Det fremgår av Grunnloven § 104, at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i spørsmål knyttet til handlinger og avgjørelser som berører barn og at staten skal «sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie». I forlengelsen av dette må man være bevisst på at barnets beste er et grunnleggende hensyn uavhengig hvor en stønadsmottaker bor.

Jussformidlingen mener derfor at det bør utredes ytterligere hvor inngripende innskrenkningene vil være for de barn som rammes av endringene, og hvorvidt endringene er i tråd med hensynet til barnets beste.

5. Vedrørende høringsnotatets punkt 5 om økonomiske og administrative konsekvenser

Jussformidlingen mener det er viktig at Arbeids- og velferdsetaten oppretter effektive systemer for innhenting av relevant informasjon angående utenlandsopphold, da dette vil være ressurseffektivt.

Et slikt system må derimot ikke gå på bekostning av stønadsmottakers rettssikkerhet. Det er derfor nødvendig at departementet legger frem en detaljert plan for hvordan en slik tilpasning vil gjennomføres. I forlengelsen av dette må det påses at de forskjellige kontorene til Arbeids- og velferdsetaten, både i staten og kommunen, sørger for at medlemmenes rettssikkerhet blir overholdt, herunder spesielt personvern og retten til privatliv.

Innhenting av slik informasjon kan virke både mistenkeligjørende og inngripende for de det gjelder, og man er derfor avhengig av at dette kun gjøres i den utstrekning det er helt nødvendig for å kunne fatte en rett beslutning. Det er derfor viktig at staten her legger klare begrensninger for innhenting av informasjon.

6. Vedrørende høringsnotatets punkt 7 om forslag til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte forskrifter

Det foreslås i *høringsnotatet punkt 7* å gjøre endringer i ftrl. § 4-12 som gjelder beregningen av dagpengenes størrelse. Det fremgår av den gjeldende bestemmelsens annet avsnitt at det ytes barnetillegg, forutsatt at barnet enten selv er medlem eller oppholder seg i Norge, se henvisning til ftrl. § 5-2 annet ledd bokstav a. Det foreslås ingen realitetsendringer i bestemmelsen, utover at det inntas en unntaksregel om at barnet ikke kan ha fravær fra landet lengre enn tre måneder i løpet av en tolv måneders periode. Jussformidlingen er enig i at det bør inntas en unntaksregel her, se *høringssvarets punkt 3*. Vi ønsker likevel å knytte noen bemerkninger til gjeldende rett på dette området.

Jussformidlingen er i kontakt med mange som arbeider i Norge, men som har familie bosatt i utlandet. Vi opplever at mange av disse arbeidstakerne blir utsatt for usaklige oppsigelser eller urettmessige avskjeder fra sine arbeidsgivere, uten å ha forutsetningene for å sikre sine rettigheter etter arbeidsmiljøloven. Etter å ha blitt utsatt for usaklig oppsigelse eller urettmessig avskjed, mottar de i den første perioden som arbeidsledig dagpenger i tråd med reglene i folketrygdloven. Muligheten til å forsørge sine egne barn reduseres betraktelig i disse tilfellene, og for mange er det nødvendig for å ivareta forsørgeransvaret å motta barnetillegg sammen med dagpenger. Jussformidlingen mener det rammer svært uheldig at barnetillegg i disse tilfellene kun skal være forbeholdt stønadsmottakere som har barn boende i Norge. Jussformidlingen ber derfor departementet om å utrede reglene vedrørende dette og ta stilling til hvordan denne gruppen kan ivaretas.

7. Oppsummert

Oppsummert stiller Jussformidlingen seg bak forslag som har som mål å få kontroll på hva velferdsytelsene går til slik at fellesskapets ressurser blir brukt effektivt og går til de som

trenger det mest. Vi er derimot negativ til uttrykket «velferdseksport» da det kan gi uheldige konnotasjoner.

Vi etterlyser en begrunnelse for hvorfor de samme hensynene som blir lagt til grunn ved unntaket på tre måneders opphold utenfor Norge ved barnetillegg, også blir lagt til grunn for fastsettelsen av tre måneder ved ektefelle tillegg.

Vi mener videre at departementet foretar en for knapp vurdering av om departementets forslag faktisk er til barnets beste i tilfeller der barnet bor i Norge, mens forsørger er bosatt i utlandet. Vi ser at dette kan bli problematisk og ønsker en grundigere utredning.

Ved innførelsen av et mer effektivt brukerrettet og medvirkningsbasert system for rapportering hos arbeids- og velferdsetaten mener Jussformidlingen at dette ikke bør gå på bekostning av stønadsmottakers rettssikkerhet.

Jussformidlingen mener avslutningsvis at forslaget kan ramme utenlandske arbeidere som blir utsatt for en usaklig oppsigelse eller en urettmessig avskjedigelse, da de ofte er avhengig av dagpenger for å forsørge sin familie. Mangelen på forsørgertillegg vil her innskrenke deres mulighet til å forsørge sin familie.

Stian Karlsen

Stian Karlsen
Saksbehandler

Christian Nicolai Bruun

Christian Nicolai Bruun
Saksbehandler

Kim Lihaug Gabrielsen

Kim Lihaug Gabrielsen
Daglig Leder

Oda Lien

Oda Lien
Leder Rettspolitisk Utvalg